

Yhteiskuntaopin preliminäärikoe 2021

Kokeessa on yhdeksän tehtävää.

Tehtävien 1–6 enimmäispistemäärä on 20. Tehtävien 7–9 enimmäispistemäärä on 30.

Vastaa yhteensä VIIITEEN tehtävään. Vastauksista korkeintaan KAKSI saa olla laajempia (30 pisteen) tehtäviä.

1. Vaalitapa (20 p.)
2. Työmarkkinajärjestöt (20 p.)
3. Pohjoismaat ja yhdentyminen (20 p.)
4. Tuottavuus (20 p.)
5. Heikomman osapuolen suojaaminen (20 p.)
6. Poliisin toiminta (20 p.)
7. Perusoikeudet (30 p.)
8. Rahapolitiikka ja talouskasvu (30 p.)
9. Euroopan unionin budjetti (30 p.)

1. Vaalitapa (20 p.)

Vertaile suhteellista vaalitapaa ja enemmistövaalitapaa sekä näiden vaikutuksia poliittiseen järjestelmään.

2. Työmarkkinajärjestöt 20 p.

2.1. Erittele aineistoa 2A käyttäen työehtosopimisen muutosta Suomessa 2000-luvulla. 8 p.

2.2. Miten työehdoista sovitaan Suomessa ja mitä hyötyä ja haittaa tällaisesta sopimisen mallista on? 12 p.

Aineisto 2A: Ville Rannan pilakuva.

Lähde: Suomen Sosialidemokraattisen Puolueen Demokraatti-lehti 22.10.2018.

3. Pohjoismaat ja yhdentymisen 20 p.

Pohjoismaiden suhtautuminen Euroopan maiden tekemään yhteistyöhön on vaihdellut toisen maailmansodan jälkeen. Tarkastele miten ja miksi Pohjoismaat ovat suhtautuneet eri tavoilla yhdentymiskehitykseen.

4. Tuottavuus 20 p.

4.1. Vertaile oheisten lainausten näkemyksiä työajan lyhentämisestä. 8 p.

4.2. Miten hallituksen talouspoliittisilla päätöksillä voidaan parantaa työn tuottavuutta? 12 p.

Aineisto 4A: Ote SDP:n puoluekokouksen päätöksestä elokuussa 2020

”Ihmisten ajatus työstä ja elämästä on jo muuttunut ja tulee muuttumaan. Työntekijöiden oikeuksia vaikuttaa omiin työaikoihin pitää lisätä ja lainsäädännöllä asetetaan reunaehdot turvallisuudelle. Työn- ja elämänlaadun pitää olla keskiössä laadittaessa lainsäädäntöä. Työn joustot ja työajan lyhentäminen pidentävät työuria ja vapauttavat ihmisten resursseja esimerkiksi vapaaehtoistyöhön. Erilaisten joustojen mahdollisuuksia pitää tutkia ja selvittää laajasti.”

Lähde: SDP:n puoluekokouksen päätös elokuussa 2020.

Aineisto 4B: Elinkeinoelämän tutkimuslaitoksen (Etlä) toimitusjohtaja Aki Kangasharjun kannanotto SDP:n ehdotukseen kuuden tunnin työpäivästä 26.8.2020.

”Samaan aikaan kun haikaillaan tällaista [työajan lyhentäminen] luodaan ilmaa sille, että veroja korotetaan ja vastustetaan työmarkkinauudistuksia. Talouden uudistamista torpataan ja kuitenkin haikaillaan hedelmien perään. Tämä on täysin populistinen väite ja ”unelmahöttöä”, mitä tässä yritetään saada aikaiseksi. Ei olla valmiita tekemään sitä työtä, joka toisi meille tämän hyvinvoinnin.”

Lähde: <https://www.iltalehti.fi/politiikka/a/f5f9532a-a1c5-496a-8fd1-3a298b4c4abe>

5. Heikomman osapuolen suojaaminen 20 p.

Suomessa sopimusoikeudessa yksi keskeinen periaate on se, että lait eli säädökset suojelevat heikompaa osapuolta. Millä tavoin tämä periaate ilmenee vuokra-asumista, kuluttajaa ja työsopimusta koskevilla säädöksissä?

6. Poliisin toiminta 20 p.

Liitteenä on (aineisto 6A) eduskunnan oikeusasiamiehelle tehdystä kantelusta ja poliisin selvityksestä kanteluun liittyvässä asiassa sekä (aineisto 6B) poliisilain 2 luvun 1 § 1 ja 3 momentti.

6.1. Tutustu kantelijan ja poliisin kertomuksiin tapahtumista. Mitä sellaisia oikeudellisesti merkityksellisiä asioita tapaukseen liittyy, joita oikeusasiamiehen tulisi ratkaisussaan huomioida? Käytä apunasi otteita poliisilaista, mutta pohdi oikeudellisia näkökohtia laajemmin. 12 p.

6.2. Poliisin toiminnasta on kanneltu eduskunnan oikeusasiamiehelle. Kerro mitä oikeusasiamies voi tehdä tapaukseen liittyen ja mikä merkitys ratkaisulla on. 8 p.

Aineisto 6A: Eduskunnan oikeusasiamiehen ratkaisu EOAK/737/2019

LAPSEN KIINNIOTTO JA SIITÄ ILMOITTAMINEN KANTELU

Kantelijoiden kertomus

Kantelijat arvostelivat Länsi-Uudenmaan poliisilaitoksen menettelyä 17-vuotiasta poikaansa kohtaan. Heidän mukaansa poliisit kohtelivat häntä väkivaltaisesti ja puhuttelivat häntä rasistisesti ja uhkaillen. Kantelijoiden poika vietiin ilman syytä putkaan eikä tästä ilmoitettu vanhemmille. Kun hän myöhään illalla vapautui, poliisi ei varmistanut, että hän pääsee turvallisesti kotiin kovassa pakkasessa.

Poliisin selvitys

Tapahtuma-aikaan teemavalvontaa erään kauppakeskuksen alueella esiintyneen kasvaneen häiriökäyttäytymisen sekä huumausaineiden ja muiden laittomien päihteiden katukaupan johdosta. Selvityksen mukaan kantelijoiden poika ja hänen ystävänsä käyttäytyivät häiritsevästi kauppakeskuksessa. Tämän johdosta kantelijoiden pojalta pyydettiin henkilöllisyyspapereita henkilöllisyyden selvittämiseksi. Tarkoituksena oli selvittää, liittyivätkö kantelijoiden poika ja hänen ystävänsä aiemminkin häiriötä aiheuttaneisiin nuorisoporukoihin. Hänellä ei ole kuitenkaan ollut esittää henkilöllisyyspapereita ja hän kertoi poliisille vain etunimensä. Tästä syystä hänelle tehtiin turvallisuustarkastus tunnistamista varten tarpeellisen asiakirjan löytämiseksi. Tarkastuksen aikana kantelijoiden poika käyttäytyi suusanallisesti epäasiallisesti ja provosoivasti poliisia kohtaan. Henkilöllisyyspapereita ei löytynyt ja hänet päätettiin viedä poliisiasemalle henkilöllisyyden tarkastamista varten. Kantelijoiden poika laitettiin poistumisen estämiseksi niin sanottuun kalterisumppuun siksi aikaa, kun hänen henkilöllisyyttänsä tarkistettiin poliisin tietojärjestelmistä. Kun tämä saatiin tehtyä, hänet vapautettiin sumpputilasta, jossa hän on ollut enintään 20 minuuttia.

Aineisto 6B: Poliisilaki 2 luku 1 § 1 mom. ja poliisilaki 2 luku 1 § 3 mom.

Poliisilaki 2 luku 1 § 1 mom.

Poliisimiehellä on yksittäisen tehtävän suorittamiseksi oikeus saada jokaiselta tiedot tämän nimestä, henkilötunnuksesta tai sen puuttuessa syntymäajasta ja kansalaisuudesta sekä paikasta, josta hän on tavoitettavissa.

Poliisilaki 2 luku 1 § 3 mom.

Poliisimiehellä on oikeus henkilöllisyyden selvittämiseksi ottaa kiinni henkilö, joka kieltäytyy antamasta 1 momentissa tarkoitettuja tietoja tai antaa siinä tarkoitetuista seikoista todennäköisesti virheellisen tiedon, jos kiinniottaminen on välttämätöntä henkilöllisyyden selvittämiseksi. Kiinni otettu on päästettävä vapaaksi heti, kun tarvittavat tiedot on saatu, kuitenkin viimeistään 24 tunnin kuluttua kiinniottamisesta.

7. Perusoikeudet 30 p.

7.1. Mitä toimintakeinoja hallituksella on poikkeustilanteissa yleisen turvallisuuden varmistamiseksi? 8 p.

7.2. Vertaile aineistojen 7A ja 7B näkemyksiä koronakriisin ratkaisemiseksi. 8 p.

7.3 Arvioi aineistoissa 7A ja 7B esitetyjä koronatoimia lähteessä 7C esiteltyjen perusoikeuksien näkökulmasta. 14 p.

Aineisto 7A: Kansainvälisen oikeuden ja ihmisoikeuksien professori Martin Scheinin kommentoi hallituksen käyttöön ottamaa valmiuslakia Helsingin Sanomissa 17.3.2020.

“Se on poikkeuslaki ja sitä käytetään vain poikkeusoloissa. Silloin on olennaista että sitä käytetään vain silloin, kun poikkeukselliset olot ovat käsillä -- Nyt ikään kuin varmuuden vuoksi ennakoivasti otetaan jo käyttöön sellaisia kriisivaltuuksia, joihin tämä nykyinen tilanne ei anna oikeutta. Tässä on kyse lainvastaisuudesta ja perustuslain vastaisuudesta.”

Lähde: <https://www.hs.fi/politiikka/art-2000006442797.html>

Aineisto 7B: Perussuomalaisen kansanedustaja Sebastian Tynkkysen Facebook-sivullaan 22.3.2020 julkaisema video “Tämä viesti pitää saada kaikille vanhuksille”.

Lähde: <https://www.facebook.com/watch/?v=201912807918387&extid=mgCxcruoKexyUs3x>

Aineisto 7C: Otteita perustuslaista

PL 9 § Liikkumisvapaus

Suomen kansalaisella ja maassa laillisesti oleskelevalla ulkomaalaisella on vapaus liikkua maassa ja valita asuinpaikkansa.

Jokaisella on oikeus lähteä maasta. Tähän oikeuteen voidaan lailla säätää välttämättömiä rajoituksia oikeudenkäynnin tai rangaistuksen täytäntöönpanon varmistamiseksi taikka maanpuolustusvelvollisuuden täyttämisen turvaamiseksi.

Suomen kansalaista ei saa estää saapumasta maahan, karkottaa maasta eikä vastoin tahtoaan luovuttaa tai siirtää toiseen maahan. Lailla voidaan kuitenkin säätää, että Suomen kansalainen voidaan rikoksen johdosta tai oikeudenkäyntiä varten taikka lapsen huoltoa tai hoitoa koskevan päätöksen täytäntöönpanemiseksi luovuttaa tai siirtää maahan, jossa hänen ihmisoikeutensa ja oikeusturvansa on taattu. (24.8.2007/802)

Ulkomaalaisen oikeudesta tulla Suomeen ja oleskella maassa säädetään lailla. Ulkomaalaista ei saa karkottaa, luovuttaa tai palauttaa, jos häntä tämän vuoksi uhkaa kuolemanrangaistus, kidutus tai muu ihmisarvoa loukkaava kohtelu.

PL 13 § Kokoontumis- ja yhdistymisvapaus

Jokaisella on oikeus lupaa hankkimatta järjestää kokouksia ja mielenosoituksia sekä osallistua niihin. Jokaisella on yhdistymisvapaus. Yhdistymisvapauteen sisältyy oikeus ilman lupaa perustaa yhdistys, kuulua tai olla kuulumatta yhdistykseen ja osallistua yhdistyksen toimintaan. Samoin on turvattu ammatillinen yhdistymisvapaus ja vapaus järjestäytyä muiden etujen valvomiseksi.

Tarkempia säännöksiä kokoontumisvapauden ja yhdistymisvapauden käyttämisestä annetaan lailla.

PL 19 § Oikeus sosiaaliturvaan

Jokaisella, joka ei kykene hankkimaan ihmisarvoisen elämän edellyttämää turvaa, on oikeus välttämättömään toimeentuloon ja huolenpitoon.

Lailla taataan jokaiselle oikeus perustoimeentulon turvaan työttömyyden, sairauden,

työkyvyttömyyden ja vanhuuden aikana sekä lapsen syntymän ja huoltajan menetyksen perusteella. Julkisen vallan on turvattava, sen mukaan kuin lailla tarkemmin säädetään, jokaiselle riittävät sosiaali- ja terveyspalvelut ja edistettävä väestön terveyttä. Julkisen vallan on myös tuettava perheen ja muiden lapsen huolenpidosta vastaavien mahdollisuuksia turvata lapsen hyvinvointi ja yksilöllinen kasvu.

Julkinen valta tehtävänä on edistää jokaisen oikeutta asuntoon ja tukea asumisen omatoimista järjestämistä.

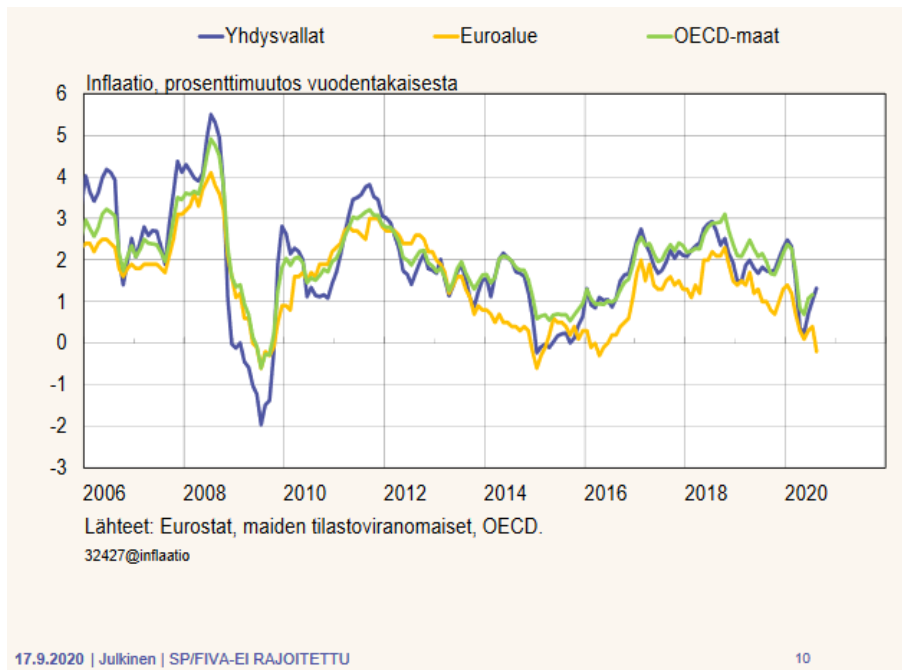
8. Rahapolitiikka ja talouskasvu 30 p.

8.1. Miten EKP:n ohjaukorko ja inflaatio Yhdysvalloissa ja euroalueella ovat kehittyneet aineistojen osoittamalla ajanjaksolla ja mitkä tekijät selittävät kehitystä? 8 p.

8.2. Mitä seurauksia kuvioiden 8A ja 8B mukaisella kehityksellä on ollut euroalueen talouteen? 14 p.

8.3. Mitä keinoja EKP:lla on lisätä talouskasvua? 8 p.

Kuvio 8 A: Inflaatio Yhdysvalloissa, Euroalueella ja OECD-maissa 2006–2020.

Lähde: https://www.suomenpankki.fi/globalassets/fi/media-ja-julkaisut/puheet/documents/2020-9-17-eurojatalous_tiedotustilaisuus_freystatter-1609-klo-1810-final.pdf. Viitattu 1.12.2020.

Kuvio 8B: Euroopan keskuspankin ohjaukorko ja 12 kuukauden euribor

Euroopan keskuspankin ohjaukorko ja 12 kuukauden euribor

Lähde: https://www.suomenpankki.fi/fi/Tilastot/korot/kuviot/korot_kuviot/euribor_ekpohj_kk_chrt_fi/
Viitattu 7.12.2020.

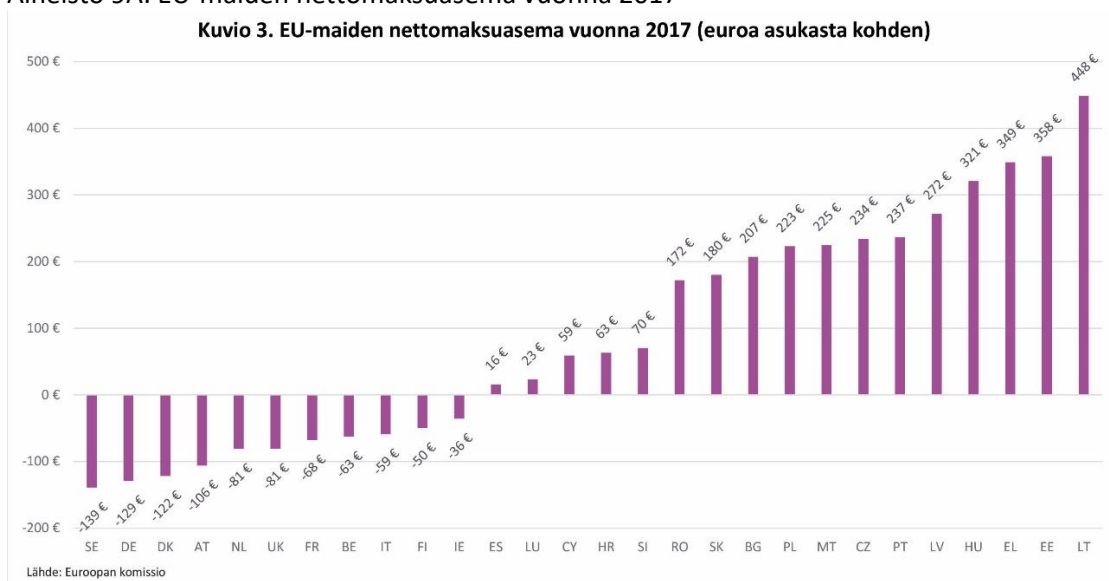
9. Euroopan unionin budjetti 30 p.

9.1. Miten EU:n budjetti laaditaan? 8 p.

9.2. Euroopan unioni kerää jäsenvaltioilta maksuja, joita se jakaa jäsenmaille takaisin erilaisina tukina. Tarkastele aineistojen 9A ja 9B avulla, miten EU harjoittaa aluepolitiikkaa budjettinsa avulla. 10 p.

9.3. Hyödynnä aineistoa 9C ja esitä perusteltu arvio EU:n budjettiin liittyvistä haasteista 2020-luvulla. 12 p.

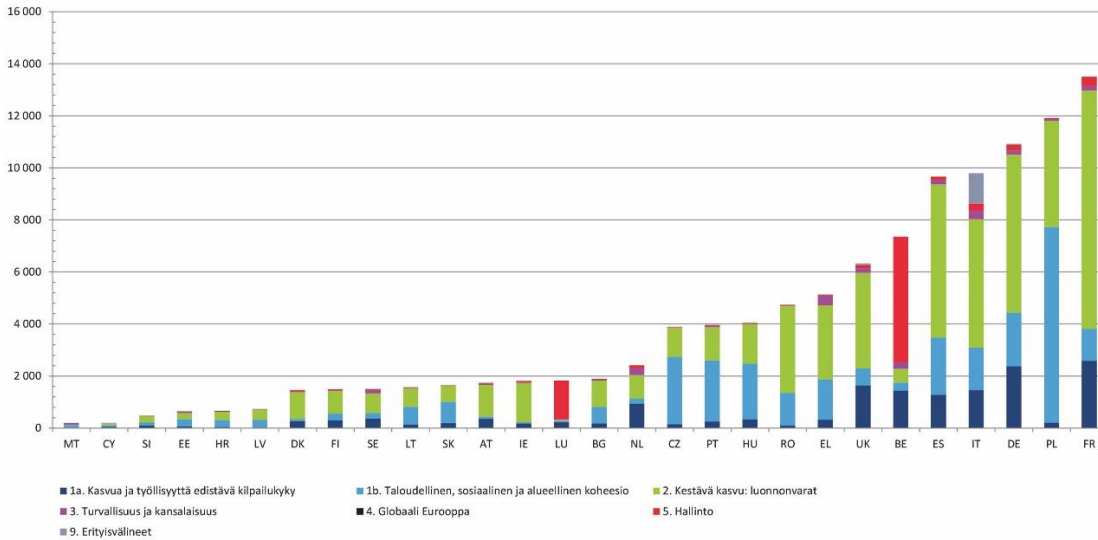
Aineisto 9A: EU-maiden nettomaksuasema vuonna 2017

Lähde: <https://vm.fi/documents/10623/6304750/Taulukko+ja+kuviot+EU-nettomaksusta+2017/5a6d63a6-70b0-41fc-8cbc-29276edf89a7/Taulukko+ja+kuviot+EU-nettomaksusta+2017.pdf>

Aineisto 9B: Jäsenvaltioiden saamat EU-tuet vuonna 2017

Kuvio 4. Jäsenvaltioiden saamat EU-tulot vuonna 2017 (miljoonaa euroa)

Lähde: Euroopan komissio

Lähde: <https://vm.fi/documents/10623/6304750/Taulukko+ja+kuviot+EU-nettomaksusta+2017/5a6d63a6-70b0-41fc-8cbc-29276edf89a7/Taulukko+ja+kuviot+EU-nettomaksusta+2017.pdf>

Aineisto 9C: Ote Helsingin Sanomien pääkirjoituksesta 4.12.2019.

”EU-budjetti täytyisi uudistaa, eikä mitään saisi muuttaa

Euroopan unionin budjetti on ikuinen kiistakohde: budjetin menopuoli pitäisi uudistaa kokonaan, eikä sitä saisi uudistaa lainkaan. Kumpikaan vaatimus ei täysin toteudu, joten lopputulos on aina tarpeiden ja mahdollisuuksien välinen kompromissi, joka ei täysin miellytä ketään.

Suomen EU:n puheenjohtajuuskaudelle osui unionin monivuotisten rahoituskehysten hahmottelu. Tällä kertaa vaikeuskerrointa lisäsi se, että samalla piti pohtia myös, miten rahoitusratkaisuihin kytketään oikeusvaltioperiaatteet – miten rangaistaisiin rahoituksen nipistyksillä maita, jotka eivät kunnioita demokratian pelisääntöjä.

Toinen vaikeus oli brexit. Britannia on nettomaksajamaa, joten poistuminen EU:sta tekee kolon budjettiin. Eräiden jäsenmaiden mielestä se pitäisi jättää täyttämättä, toisten mielestä se tulisi täyttää.

Suomen ehdotus tuleviksi budjeteiksi on monessa mielessä juuri sellainen kompromissi, jota aina arvostellaan. Suomen ehdotuksessa budjetin koko ja rakenne ovat melko lailla nykyisen kaltaisia. Loppusumma on pienempi kuin komission tai parlamentin ehdotuksissa ja suurimpien nettosaajamaiden toiveissa. Se on toisaalta suurempi kuin tiukimmat nettomaksajamaat halusivat.”

Lähde: <https://www.hs.fi/paakirjoitukset/art-2000006330294.html>

Älä jätä mitään merkintöjä sellaisen tehtävän vastausruutuun, jota et halua jättää arvosteltavaksi.